

ЗАТВЕРДЖУЮ
ректор Національного університету
«Одеська юридична академія»
професор _____ **Олег ТОДОЩАК**

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Кракана Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» (тема дисертації затверджена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 07 серпня 2022 року, протокол № 1)

Витяг

з протоколу засідання фахового семінару кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу Національного університету
«Одеська юридична академія»
№ 13 від 08 травня 2026 року

Присутні:

завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
д.ю.н., професор Голубева Н.Ю.

професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
д.ю.н., професор Андронов І.В. – *науковий керівник*;

професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
д.ю.н., професор Волкова Н. В.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Бут І.О.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Дрогозюк К.Б.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Іліопол І.М.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д.
філос. в галузі права Московчук Д.О.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Павлова Ю.С.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Полуніна О.О.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Полюк Ю.І.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Притуляк В.М.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Стоянова Т.А.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Цал-Цалко Ю.Ю.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н.,
доцент Яніцька І.А.;

лаборантка кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Рабоча О.Ю.;

аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Кракан Р.О.

З присутніх 3 доктори юридичних наук, 10 кандидатів юридичних наук та 1 доктор філософії в галузі права – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження Кракана Р. О. на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації до разового публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Доповідь здобувача ступеня вищої освіти доктора філософії Р. О. Кракана на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», поданої на здобуття вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризував його об'єкт та предмет, вказав основні наукові висновки та зазначив їх науково-теоретичну та практичну значимість, надав відомості щодо впровадження результатів дослідження.

Обґрунтовуючи вибір теми дисертаційного дослідження, здобувач зазначив, що Питання виконання судових рішень є одним із ключових елементів ефективного функціонування правосуддя, оскільки саме на стадії примусового виконання рішень відбувається фактична реалізація судового захисту прав і свобод особи. У сучасних умовах проблема належного виконання судових рішень набуває особливої актуальності як у науковому, так і в практичному аспектах. Наявність ефективних механізмів виконання судових актів є важливою ознакою правової держави та необхідною умовою забезпечення принципу верховенства права.

У країнах Європейського Союзу та інших країнах з розвиненими правовими системами значна увага приділяється створенню ефективних механізмів контролю за виконанням судових рішень. Судовий контроль розглядається як важливий інструмент забезпечення законності діяльності

органів примусового виконання, гарантування прав учасників виконавчого провадження та підвищення довіри до судової системи. У зв'язку з обраним Україною європейським вектором розвитку та необхідністю гармонізації національного законодавства із європейськими стандартами правосуддя питання вдосконалення механізмів судового контролю за виконанням судових рішень набуває особливої актуальності.

Важливість цієї проблематики підтверджується також значною кількістю справ проти України, пов'язаних із невиконанням або тривалим виконанням рішень національних судів, що розглядалися Європейським судом з прав людини. У своїй практиці цей суд неодноразово наголошував, що право на справедливий судовий розгляд включає не лише можливість звернення до суду та отримання рішення, а й обов'язок держави забезпечити його реальне та своєчасне виконання. Відтак ефективний судовий контроль за виконанням судових рішень виступає важливим інструментом реалізації міжнародних стандартів захисту прав людини.

Цивільне судочинство охоплює значну кількість правовідносин, що безпосередньо пов'язані із захистом майнових і немайнових прав фізичних та юридичних осіб. Саме тому ефективність виконання рішень у цивільних справах має особливе значення для забезпечення реального поновлення порушених прав. Судовий контроль у цій сфері спрямований на перевірку законності дій або бездіяльності органів примусового виконання, запобігання зловживанням та забезпечення балансу інтересів сторін виконавчого провадження.

Водночас чинне законодавство України містить лише загальні положення щодо здійснення судового контролю за виконанням судових рішень. Хоча відповідні норми закріплені у цивільному процесуальному законодавстві та законодавстві про виконавче провадження, їх практичне застосування нерідко супроводжується труднощами. Зокрема, потребують уточнення питання процесуальних форм здійснення судового контролю, меж здійснення повноважень суду на стадії виконання рішення, порядку розгляду скарг на дії або бездіяльність виконавців, а також засобів забезпечення оперативності та ефективності такого судового контролю.

Недостатня визначеність правового регулювання та відсутність єдиних підходів до застосування норм, що регулюють судовий контроль у виконавчому провадженні, призводять до різного тлумачення відповідних положень судами. Це, у свою чергу, зумовлює виникнення правової невизначеності та ускладнює ефективне функціонування системи виконання судових рішень у цілому.

У зв'язку з цим важливим є проведення комплексного наукового дослідження даного інституту, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення нормативного регулювання у цій сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає науково-дослідному плану кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру» на 2021-2025 рр., що є складовою частиною плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя людини в людиноцентристському вимірі

в цифрову еру» на 2021-2025 рр. (державний реєстраційний номер 0122U000266) та науково-дослідному плану кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Цивільний, нотаріальний та виконавчий процеси в період воєнних та поствоєнних трансформацій» на 2026-2030 роки, що є складовою частиною плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Соціально-політична стабільність в період воєнних та поствоєнних трансформацій: правові, економічні, гуманітарні, інноваційно-технічні можливості в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0126U000107).

Мета та завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у розробленні нових теоретичних положень, спрямованих на розвиток та удосконалення юридичного механізму судового контролю за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві та обґрунтуванні пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання та юридичної практики у даній сфері.

Для досягнення зазначеної мети поставлено та вирішено наступні завдання: проаналізувати правову природу виконавчого провадження у її співвідношенні з цивільним судочинством;

визначити поняття та правову природу судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві, його роль та значення у механізмі захисту суб'єктивних прав осіб;

розкрити зміст принципів, що забезпечують ефективність судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві;

окреслити компетенцію суду щодо контролю за діяльністю державних та приватних виконавців;

дослідити особливості здійснення окремих видів судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві;

сформулювати пропозиції щодо вдосконалення юридичного механізму здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, які виникають у процесі примусового виконання судових рішень, а також здійснення судового контролю за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві.

Предметом дослідження є судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві.

Методи дослідження. Методологічну базу проведеного дослідження становлять філософські, загальнонаукові та спеціальні (конкретно-юридичні) методи пізнання.

Діалектичний метод є світоглядною основою даного дисертаційного дослідження, він допомагає зрозуміти характер взаємного зв'язку, взаємного впливу таких правових явищ як «судовий контроль», «цивільне судочинство» і «виконавче провадження», дослідити їх у динаміці та розвитку (розділи 1, 2 та 3 дисертації).

Методи аналізу та синтезу дозволили судовий контроль, як будь-який інший конструкт процесуального права, розглянути як сукупність окремих структурних компонентів, таких як процесуальні дії та рішення, кожне з яких підлягає окремому вивченню та оцінці його впливу на увесь механізм судового

контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві. Водночас, всі ці елементи органічно поєднуються в єдину логічно побудовану судову процедуру, яка підлягає науковому дослідженню не лише як сукупність окремо взятих процесуальних дій, а як єдине ціле, цілісне явище, що являє собою правове явище дещо більше ніж просто сукупність його складових (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

Індуктивний метод дозволив робити висновки на основі дослідження лише одного чи кількох проте знакових судових рішень (зазвичай, це рішення Верховного Суду), які відображають наявні тенденції у судовій практиці стосовно того чи іншого аспекту судового контролю за виконанням судових рішень у цивільних справах. Метод дедукції дав змогу на основі загальних положень про судовий контроль зробити висновки про окремі аспекти його здійснення за виконанням судових рішень у цивільних справах (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

За допомогою системного методу судовий контроль було розглянуто як упорядковану систему процесуальних дій суду та учасників судового процесу, спрямованих на недопущення порушень прав та охоронюваних законом інтересів, а також усунення негативних наслідків таких порушень та відновлення порушених прав сторін виконавчого провадження. Здійснено поділ судового контролю за виконанням судових рішень у цивільних справах на види. Також судовий контроль за виконанням судових рішень розглядається як складова більших систем, таких як цивільне судочинство та юридичний механізм судового захисту права (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

Аналіз текстів нормативно-правових актів, судових рішень і документів виконавчого провадження, було здійснено з використанням герменевтичного методу (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

Завдяки формально-юридичному методу вдалося оцінити адекватність правового регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі здійснення судового контролю за виконанням судових рішень, коректність застосування правових норм у практиці судів та органів примусового виконання, а також сформулювати пропозиції щодо вдосконалення положень законодавства, а також судової і виконавчої практики (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

Використовуючи порівняльно-правовий метод, вдалося здійснити зіставлення юридичних механізмів судового контролю за виконанням судових рішень, які існують в Україні та деяких європейських країнах з метою запозичення найкращих прикладів правового регулювання та юридичної практики з метою вдосконалення вітчизняної процедури судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві (підрозділи 3.1, 3.2).

Теоретичну основу даного дисертаційного дослідження складають, в першу чергу, наукові праці таких вчених як І. В. Андронов, О. А. Більчук, І. О. Бут, Н. В. Волкова, М. О. Гетманцев, Н. Ю. Голубєва, К. В. Гусаров, І. В. Жукевич, А. С. Зеленов, О. В. Кондратьєва, В. М. Кравчук, К. О. Кропивна, Г. А. Майданевич, В. М. Притуляк, О. М. Сасевич, І. Г., І. Ю. Татулич, Француз, С. Я. Фурса, О. З. Хотинська-Нор, Є. О. Шиман, С. О. Якимчук та інших дослідників.

Емпіричну основу дисертаційного дослідження склали матеріали судової практики, зокрема, практика Верховного Суду, Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що на основі комплексного дослідження дисертантом сутності судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві обґрунтовано нові теоретичні положення та розроблено пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання порядку здійснення судового контролю за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві.

Наукова новизна результатів дослідження конкретизується у таких науково-теоретичних положеннях висновках та пропозиціях:

Уперше:

аргументовано наявність діалектичного зв'язку між принципами виконавчого провадження та принципами судового контролю за виконанням судових рішень, що пов'язаний з належністю виконавчого провадження та судового контролю за виконанням судових рішень до єдиного юридичного механізму судового захисту права та зумовлює формування єдиної системи принципів, до якої входять спільні принципи, що належать як до виконавчого провадження, так і до судового контролю за виконанням судових рішень, а є спеціальні принципи, властиві лише для судового контролю за виконанням судових рішень, які обумовлюють особливості відповідної процедури;

стверджується про доцільність скасування переліку категорій справ, по яких може бути встановлений судовий контроль у формі зобов'язання боржника надати звіт про виконання судового рішення, оскільки наявність такого переліку обмежує можливості стягувачів за судовими рішеннями, які відсутні у переліку, скористатися цим юридичним засобом, що створює враження, ніби такі судові рішення є менш важливими, натомість закон повинен встановлювати максимальні гарантії забезпечення примусового виконання кожного судового рішення, що набрало законної сили;

обґрунтовано наявність переваг судового контролю за діяльністю державних та приватних виконавців над адміністративним та громадським контролем, що полягають у наступному: 1) судовий контроль є більш універсальним, адже за його допомогою може бути усунуто практично будь-яке порушення прав та охоронюваних законом інтересів сторін та інших учасників виконавчого провадження, тоді як, наприклад, начальник відділу державної виконавчої служби не розглядає скарги боржників, а тому вони не можуть скористатися цим механізмом захисту своїх прав у виконавчому провадженні; 2) судовий контроль завжди казуальний, тобто він призначений для вирішення конкретної проблеми з виконанням судового рішення, тоді як, наприклад, перевірки органами Міністерства юстиції України проводяться щодо усієї діяльності виконавця загалом; 3) в рамках судового контролю суд може скасувати незаконні рішення державних та приватних виконавців, спрямувавши виконавче провадження у законне русло, тоді як суб'єкти громадського контролю не наділені повноваженнями безпосередньо впливати на хід виконавчого провадження, конкретні рішення, дії чи бездіяльність приватних виконавців; 4) в рамках здійснення судового контролю є можливість вирішення

системної проблеми, яка існує в діяльності державних та приватних виконавців, шляхом формулювання Верховним Судом правових позицій щодо порядку застосування норм права у конкретній складній ситуації;

аргументовано, що роз'яснення судового рішення судом, що його ухвалив, є формою здійснення попереднього (превентивного) судового контролю за виконанням судового рішення. Йдеться про контроль судом змісту судового рішення. Надто широке або просто інакше тлумачення змісту рішення виконавцем може завдати шкоди правам та інтересам сторін, оскільки вчинене виконавцем буде фактично суперечити написаному у рішенні. Тому, роз'яснюючи власне рішення, суд попереджає такі можливі порушення прав та охоронюваних законом інтересів сторін виконавчого провадження.

удосконалено:

визначення судового контролю за виконанням судових рішень, під яким слід розуміти систему процесуальних дій суду та учасників судового процесу, спрямованих на забезпечення законності виконавчого провадження, що включає як попередження порушень, так і захист порушених прав та охоронюваних законом інтересів учасників виконавчого провадження з метою забезпечення повного та своєчасного виконання судового рішення.

визначення взаємодії суду та органів і осіб, що здійснюють примусове виконання рішень як системи правових, організаційних та інформаційних зв'язків, спрямованих на забезпечення належного, повного та своєчасного виконання судових рішень, на підставі чого аргументовано, що зміст такої взаємодії між судом та органами і особами, що здійснюють примусове виконання рішень охоплює три важливих аспекти: процесуальний, організаційний (функціональний, управлінський) та контрольний;

наукові положення, що обґрунтовують необхідність зміни порядку накладення судом фінансових стягнень за неналежне виконання встановленого судом обов'язку подання звіту про виконання судового рішення шляхом надання права суду в цивільному судочинстві зменшувати розмір штрафу за подання звіту або подання неналежного звіту або звільнити від його сплати на підставі доказів, що підтверджують здійснення боржником дій, які спрямовані на виконання судового рішення та які, на переконання суду, на момент розгляду звіту є достатніми і вичерпними за зразком положення частини 5 статті 382-3 КАС України;

наукові положення щодо поділу судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві на види. Судовий контроль за виконанням судових рішень пропонується поділити на два види: попередній (превентивний) та наступний (подальший). Попередній (превентивний) судовий контроль спрямований на недопущення порушень прав та інтересів сторін виконавчого провадження, а також сприянні та усуненні перешкод у повному та своєчасному виконанні судового рішення. Може полягати, зокрема, у санкціонуванні судом певних процесуальних дій у виконавчому провадженні. Здійснюється у формі таких процесуальних дій суду як виправлення помилок у виконавчому документі, визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню, відстроченні, розстроченні виконання, зміни способу та порядку виконання тощо. Наступний (подальший) судовий контроль за виконанням судових рішень

спрямований на усунення негативних наслідків невиконання, чи несвоєчасного виконання судового рішення боржником, а також порушення прав та охоронюваних законом інтересів сторін виконавчого провадження, заподіяних внаслідок незаконних рішень, дій та бездіяльності державних та приватних виконавців. Здійснюється в порядку розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державних виконавців чи інших посадових осіб органів державної виконавчої служби або приватних виконавців під час виконання судового рішення, а також у формі зобов'язання боржника подати звіт про виконання судового рішення;

дістали подальшого розвитку:

теза про доцільність в кожному конкретному випадку, коли боржником виступає юридична особа, визначатися зі ступенем вини її керівника і закріплення можливості покладення відповідальності безпосередньо на особу, винну у невиконанні або неналежному виконанні судового рішення;

обґрунтування необхідності запровадження електронної системи моніторингу виконання судових рішень для забезпечення своєчасного реагування на затримки або порушення у процесі виконання;

виокремлення наступних напрямів подальшого вдосконалення системи виконання судових рішень під час дії воєнного стану: а) розширення електронних механізмів виконання рішень (повна диджиталізація документообігу, створення єдиної інформаційної бази невиконаних рішень); б) розширення соціальних гарантій виконавців у районах бойових дій; в) післявоєнне відновлення архівів і баз даних виконавчих проваджень; г) формування єдиної електронної системи взаємодії між державними органами, органами місцевого самоврядування, судами, банками та виконавцями для оперативної координації зусиль із належного виконання судових рішень.

система критеріїв розмежування випадків застосування процедури судового контролю за виконанням судових рішень у цивільних справах та позовного провадження. Стверджується, що процедура судового контролю за виконанням судових рішень у цивільних справах застосовується в рамках правовідносин, що виникають між сторонами виконавчого провадження та державним або приватним виконавцем щодо примусового виконання рішення суду. У разі наявності приватно-правового спору, до якого залучена інша особа, що не є стороною виконавчого провадження, навіть якщо він пов'язаний з примусовим виконанням судового рішення, такий спір підлягає вирішенню судом в порядку позовного провадження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації наукові положення та висновки можуть бути застосовані у:

науково-дослідній сфері – для подальшого дослідження теоретичних та практичних аспектів судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному процесі;

практичній діяльності – для вдосконалення практики здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному процесі, про що свідчать Акт про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження Кракан Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в

цивільному судочинстві», на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» в практичну діяльність Ради приватних виконавців Одеської області від 04.05.2026 та Акт про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження Кракан Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві» від 08.05.2026, виданий Асоціацією приватних виконавців України;

правотворчій сфері – у процесі розробки пропозицій до вдосконалення правового регулювання процедури здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному процесі;

навчальному процесі – при підготовці підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, лекційних та практичних курсів та безпосередньому викладанні навчальних дисциплін «Цивільний процес» та «Виконавче провадження».

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження обговорено на кафедрі цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія». Основні положення та висновки дисертації оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Новели цивільного процесуального законодавства: цивільна юрисдикція, процесуальні строки» (м. Одеса, 08 квітня 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції та перспективи розвитку науки, освіти і суспільства» (м. Кременчук, 12 листопада 2025 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, фінанси, управління та право в умовах нестабільності та глобальних викликів XXI століття» (м. Хмельницький, 11 грудня 2025 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертації знайшли відображення у 7 наукових працях, з них: 4 – статті в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 3 – тези доповідей в збірниках матеріалів наукових конференцій.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною оригінальною роботою, наповненою авторськими науковими положеннями, висновками, рекомендаціями та пропозиціями. Наукові результати, висвітлені у публікації, підготовленій у співавторстві, містить особистий внесок автора та отримані ним особисто на основі аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових та нормативно-правових джерел, судової практики.

Під час роботи на науковою статтею на тему: «Примусове виконання рішень немайнового характеру: роль судового контролю та приватних виконавців», підготовленої у співавторстві з А. В. Мельниченко та Г. О. Лукасевич, особистим внеском дисертанта стало дослідження проблематики судового контролю за примусовим виконанням рішень немайнового характеру.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які охоплюють 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 191 сторінку, з яких основний зміст – 161 сторінка. Робота також містить список використаних джерел, який налічує 208 найменувань.

По закінченню доповіді Р. О. Кракана присутніми йому були поставлені такі запитання:

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент І. М. Гліюпол запитала: у чому саме, на думку дисертанта, проявляється діалектичний зв'язок між принципами виконавчого провадження та принципами судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві?

Р. О. Кракан відповів, що дотримується наукової концепції, згідно якої виконавче провадження як і судовий контроль за виконанням судових рішень є складовими єдиного процесу судового захисту права, а отже базуються на єдиній системі принципів. Принципи судового контролю за виконанням судових рішень не діють ізольовано, оскільки створюють інтегровану систему, у якій кожен принцип доповнює інший. Тому саме поєднання принципів виконавчого провадження та судового контролю за виконанням судових рішень в єдину систему, їх взаємний зв'язок та взаємодоповнююча дія формує основу для ефективного та справедливого судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві.

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., І. О. доцент Бут запитав: на чому ґрунтується твердження дисертанта про те, що особливістю скарги на рішення, дії або бездіяльність державних та приватних виконавців є те, що вона прирівнюється не до заяв з процесуальних питань, а до позовної заяви?

Р. О. Кракан відповів, що такої позиції наразі дотримується Верховний Суд, який в одній зі своїх постанов відзначив, що судовий контроль за виконанням судових рішень – це окремий вид судового провадження, який передбачає окремий процесуальний режим розгляду справ. Тому до скарг, якими ініціюється початок провадження у справі на дії виконавця, застосовуються загальні положення позовного провадження, у тому числі залишення скарги без руху, якщо є для цього підстави, а не її повернення.

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент В. М. Притуляк запитав: чи було враховано в дисертаційній роботі положення нового Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку виконання судових рішень, рішень інших органів та цифровізації окремих етапів виконавчого провадження»?

Р. О. Кракан відповів ствердно, зазначивши, що положення даного закону було враховано при розкритті питання щодо розмежування судової юрисдикції щодо розгляду скарг на рішення, дії та бездіяльність державних та приватних виконавців. Цим законом ч. 1 ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження» було викладено в новій редакції, згідно якої «рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення, у тому числі постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, постанов приватного виконавця про стягнення основної винагороди, витрат виконавчого провадження та штрафів, можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у встановленому законом порядку». Тобто було змінено

судову юрисдикцію за такими скаргами з адміністративної на юрисдикцію суду, який ухвалив судові рішення.

професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д. ю. н., професор Н. В. Волкова запитала: який основний аргумент на користь точки зору дисертанта про те, що виконавче провадження є завершальною стадією судового процесу?

Р. О. Кракан відповів, що в основі його твердження про те, що виконавче провадження є завершальною стадією судового процесу є навіть не відповідна пряма вказівка у ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження», хоча й вона має вагоме значення, а, передусім, послідовний підхід у практиці Європейського суду з прав людини, згідно якого виконання судових рішень розглядається як складова частина судового провадження.

Зав. кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д. ю. н., професор Н. Ю. Голубєва запитала як дисертант обґрунтовує необхідність скасування переліку категорій справ, по яких може бути встановлений судовий контроль у формі зобов'язання боржника надати звіт про виконання судового рішення?

Р. О. Кракан відповів, що внаслідок скасування такого переліку буде знято обмеження щодо кола цивільних справ, у яких боржник може бути зобов'язаний надати суду, який ухвалив рішення, звіт про його виконання, що розширить можливості стягувачів впливати на процес примусового виконання судових рішень, ухвалених на їх користь. Наявність такого переліку, на думку здобувача, обмежує можливості стягувачів за судовими рішеннями, які відсутні у переліку, скористатися цим юридичним засобом, що створює враження, ніби такі судові рішення є менш важливими, натомість закон повинен встановлювати максимальні гарантії забезпечення примусового виконання кожного судового рішення, що набрало законної сили.

Після відповідей на запитання виступив **науковий керівник – професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д.ю.н., професор Андронов Ігор Володимирович:**

Науковий керівник зазначив, що зміст дисертації свідчить, що дослідження Р. О. Краканом виконано на достатньо високому науковому рівні і має істотну наукову новизну. В результаті проведення дослідження дисертанту вдалося досягти мети та повністю виконати поставлені завдання досліджені завдяки використанню сукупності загальнонаукових та спеціальних методів пізнання правових явищ, серед яких: діалектичний метод, порівняльно-правовий метод, системний метод, формально-юридичний метод та інші.

Р. О. Краканом повністю виконано індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план. У процесі роботи з підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи Р. О. Кракан зарекомендував себе як старанний, наполегливий та вдумливий дослідник. На належному рівні та своєчасно виконував індивідуальний навчальний план, має високі оцінки.

Список використаних джерел до роботи містить необхідні та релевантні джерела, використання яких здійснено з дотриманням вимог академічної доброчесності. Зокрема, схвально можна оцінити зроблений дисертантом аналіз доробку вітчизняних і закордонних науковців у сфері дослідження порядку

здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві. Варто також позитивно оцінити здійснення дисертантом аналізу матеріалів судової практики, що дало змогу з практичного боку обґрунтувати висновки та пропозиції, зроблені здобувачем. У тексті дисертації наявні посилання й на рішення Європейського суду з прав людини, що дає можливість як чітко сформулювати існуючі проблеми загального характеру, так і обґрунтувати шляхи їх вирішення, спрямовуючи зусилля на досягнення реального практичного результату.

Підготовлені автором наукові положення, висновки до роботи та рекомендації, характеризуються елементами наукової новизни. Ступінь їхньої обґрунтованості обумовлюється належним рівнем володіння основними положеннями теорії права, цивільного процесуального права, знаннями положень процесуального законодавства, зокрема, його положень, що регулюють порядок примусового виконання рішень, а також практичних знань, умінь та навичок здобувача. Про ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків дослідження свідчать пропозиції автора відносно необхідності вдосконалення норм цивільного процесуального законодавства України.

Науковим керівником зроблено висновок, що дисертація Кракана Р. О. на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є самостійним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

У обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Зав. кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д.ю.н., професор Н. Ю. Голубева, яка відзначила актуальність теми дисертаційного дослідження її наукову новизну та практичну спрямованість. На думку Н. Ю. Голубевої, що науковий матеріал у дисертації є чітко структурованим і логічно побудованим, а висновки належним чином обґрунтовані та кореспондують завданням дисертаційного дослідження.

Н. Ю. Голубева відзначила ретельність підходу дисертанта до огляду наукової літератури за темою дисертаційного дослідження, наголосивши на тому, що в роботі використано праці науковців кафедри.

У підсумку Н. Ю. Голубева констатувала, що дисертація Р. О. Кракана на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві» виконана на належному науковому рівні, повністю відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді;

професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д.ю.н., професор Н. В. Волкова, яка відзначила актуальність теми дисертації, її неабияке теоретичне та практичне значення, а також вказала, що Р. О. Кракан цілковито впорався із завданнями дисертаційного дослідження та повністю розкрив його тему. Заслужують на увагу й зроблені Г. В. Парфьоновим пропозиції щодо вдосконалення чинного цивільного процесуального законодавства України.

Вчена відмітила належний рівень наукової новизни, зокрема, положень, сформульованих вперше. Було зроблено акцент на логічності сформульованих дисертантом дефініцій.

У підсумку Н. В. Волкова резюмувала, що дисертація Р. О. Кракана на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві» відповідає вимогам, що пред'являються до наукових робіт такого виду, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент В. М. Притуляк, який підтримав своїх колег у тому, що тема дисертаційного дослідження є актуальною та важливою для розвитку як юридичної науки, так і практичної діяльності судів та виконавців. Науковець акцентував увагу на тому, що практичний досвід дисертанта, який він отримав працюючи приватним виконавцем, дозволив йому глибоко розібрати не лише теоретичні, а й практичні проблеми здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві.

У висновку В. М. Притуляк зазначив, що дисертація Р. О. Кракана на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент І. О. Бут, який також високо оцінив актуальність теми, рівень наукової новизни та обґрунтованість висновків дисертаційного дослідження Р. О. Кракана. На його думку, вміле використання наукової методології дозволило дисертанту повністю розкрити тему роботи, а висновки зробити всебічно обґрунтованими. Вчений відзначив належну аргументованість та своєчасність сформульованих дисертантом пропозицій щодо удосконалення положень чинного законодавства України.

І. О. Бут акцентував у вагу на тому, що дисертація Р. О. Кракана на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві» за обсягом, кількістю публікацій та іншими характеристиками цілком відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент І. М. Ілюпол зазначила про комплексний характер наукового дослідження Г. В. Парфьонова, що має значення для розвитку доктрини цивільного процесуального права та суміжних галузей юридичної науки.

Важливим та актуальним аспектом роботи вчена вважає дослідження дисертантом проблематики здійснення судового контролю за виконанням судових рішень в умовах воєнного стану.

На думку І. М. Ілюпол, дисертація Р. О. Кракана на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає усім вимогам, що пред'являються до таких наукових робіт, і може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації
Кракана Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за
виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Питання виконання судових рішень є одним із ключових елементів ефективного функціонування правосуддя, оскільки саме на стадії примусового виконання рішень відбувається фактична реалізація судового захисту прав і свобод особи. У сучасних умовах проблема належного виконання судових рішень набуває особливої актуальності як у науковому, так і в практичному аспектах. Наявність ефективних механізмів виконання судових актів є важливою ознакою правової держави та необхідною умовою забезпечення принципу верховенства права.

У країнах Європейського Союзу та інших країнах з розвиненими правовими системами значна увага приділяється створенню ефективних механізмів контролю за виконанням судових рішень. Судовий контроль розглядається як важливий інструмент забезпечення законності діяльності органів примусового виконання, гарантування прав учасників виконавчого провадження та підвищення довіри до судової системи. У зв'язку з обраним Україною європейським вектором розвитку та необхідністю гармонізації національного законодавства із європейськими стандартами правосуддя питання вдосконалення механізмів судового контролю за виконанням судових рішень набуває особливої актуальності.

Важливість цієї проблематики підтверджується також значною кількістю справ проти України, пов'язаних із невиконанням або тривалим виконанням рішень національних судів, що розглядалися Європейським судом з прав людини. У своїй практиці цей суд неодноразово наголошував, що право на справедливий судовий розгляд включає не лише можливість звернення до суду та отримання рішення, а й обов'язок держави забезпечити його реальне та своєчасне виконання. Відтак ефективний судовий контроль за виконанням судових рішень виступає важливим інструментом реалізації міжнародних стандартів захисту прав людини.

Цивільне судочинство охоплює значну кількість правовідносин, що безпосередньо пов'язані із захистом майнових і немайнових прав фізичних та юридичних осіб. Саме тому ефективність виконання рішень у цивільних справах має особливе значення для забезпечення реального поновлення порушених прав. Судовий контроль у цій сфері спрямований на перевірку законності дій або бездіяльності органів примусового виконання, запобігання зловживанням та забезпечення балансу інтересів сторін виконавчого провадження.

Водночас чинне законодавство України містить лише загальні положення щодо здійснення судового контролю за виконанням судових рішень. Хоча відповідні норми закріплені у цивільному процесуальному законодавстві та законодавстві про виконавче провадження, їх практичне застосування нерідко супроводжується труднощами. Зокрема, потребують уточнення питання

процесуальних форм здійснення судового контролю, меж здійснення повноважень суду на стадії виконання рішення, порядку розгляду скарг на дії або бездіяльність виконавців, а також засобів забезпечення оперативності та ефективності такого судового контролю.

Недостатня визначеність правового регулювання та відсутність єдиних підходів до застосування норм, що регулюють судовий контроль у виконавчому провадженні, призводять до різного тлумачення відповідних положень судами. Це, у свою чергу, зумовлює виникнення правової невизначеності та ускладнює ефективне функціонування системи виконання судових рішень у цілому.

У зв'язку з цим важливим є проведення комплексного наукового дослідження даного інституту, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення нормативного регулювання у цій сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає науково-дослідному плану кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру» на 2021-2025 рр., що є складовою частиною плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя людини в людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021-2025 рр. (державний реєстраційний номер 0122U000266) та науково-дослідному плану кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Цивільний, нотаріальний та виконавчий процеси в період воєнних та поствоєнних трансформацій» на 2026-2030 роки, що є складовою частиною плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Соціально-політична стабільність в період воєнних та поствоєнних трансформацій: правові, економічні, гуманітарні, інноваційно-технічні можливості в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0126U000107).

Мета та завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у розробленні нових теоретичних положень, спрямованих на розвиток та удосконалення юридичного механізму судового контролю за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві та обґрунтуванні пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання та юридичної практики у даній сфері.

Для досягнення зазначеної мети поставлено та вирішено наступні завдання: проаналізувати правову природу виконавчого провадження у її співвідношенні з цивільним судочинством;

визначити поняття та правову природу судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві, його роль та значення у механізмі захисту суб'єктивних прав осіб;

розкрити зміст принципів, що забезпечують ефективність судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві;

окреслити компетенцію суду щодо контролю за діяльністю державних та приватних виконавців;

дослідити особливості здійснення окремих видів судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві;

сформулювати пропозиції щодо вдосконалення юридичного механізму здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, які виникають у процесі примусового виконання судових рішень, а також здійснення судового контролю за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві.

Предметом дослідження є судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві.

Методи дослідження. Методологічну базу проведеного дослідження становлять філософські, загальнонаукові та спеціальні (конкретно-юридичні) методи пізнання.

Діалектичний метод є світоглядною основою даного дисертаційного дослідження, він допомагає зрозуміти характер взаємного зв'язку, взаємного впливу таких правових явищ як «судовий контроль», «цивільне судочинство» і «виконавче провадження», дослідити їх у динаміці та розвитку (розділи 1, 2 та 3 дисертації).

Методи аналізу та синтезу дозволили судовий контроль, як будь-який інший конструкт процесуального права, розглянути як сукупність окремих структурних компонентів, таких як процесуальні дії та рішення, кожне з яких підлягає окремому вивченню та оцінці його впливу на увесь механізм судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві. Водночас, всі ці елементи органічно поєднуються в єдину логічно побудовану судову процедуру, яка підлягає науковому дослідженню не лише як сукупність окремо взятих процесуальних дій, а як єдине ціле, цілісне явище, що являє собою правове явище дещо більше ніж просто сукупність його складових (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

Індуктивний метод дозволив робити висновки на основі дослідження лише одного чи кількох проте знакових судових рішень (зазвичай, це рішення Верховного Суду), які відображають наявні тенденції у судовій практиці стосовно того чи іншого аспекту судового контролю за виконанням судових рішень у цивільних справах. Метод дедукції дав змогу на основі загальних положень про судовий контроль зробити висновки про окремі аспекти його здійснення за виконанням судових рішень у цивільних справах (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

За допомогою системного методу судовий контроль було розглянуто як упорядковану систему процесуальних дій суду та учасників судового процесу, спрямованих на недопущення порушень прав та охоронюваних законом інтересів, а також усунення негативних наслідків таких порушень та відновлення порушених прав сторін виконавчого провадження. Здійснено поділ судового контролю за виконанням судових рішень у цивільних справах на види. Також судовий контроль за виконанням судових рішень розглядається як складова більших систем, таких як цивільне судочинство та юридичний механізм судового захисту права (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

Аналіз текстів нормативно-правових актів, судових рішень і документів виконавчого провадження, було здійснено з використанням герменевтичного методу (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

Завдяки формально-юридичному методу вдалося оцінити адекватність правового регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі здійснення судового контролю за виконанням судових рішень, коректність застосування правових норм у практиці судів та органів примусового виконання, а також сформулювати пропозиції щодо вдосконалення положень законодавства, а також судової і виконавчої практики (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2 дисертації).

Використовуючи порівняльно-правовий метод, вдалося здійснити зіставлення юридичних механізмів судового контролю за виконанням судових рішень, які існують в Україні та деяких європейських країнах з метою запозичення найкращих прикладів правового регулювання та юридичної практики з метою вдосконалення вітчизняної процедури судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві (підрозділи 3.1, 3.2).

Теоретичну основу даного дисертаційного дослідження складають, в першу чергу, наукові праці таких вчених як І. В. Андронов, О. А. Більчук, І. О. Бут, Н. В. Волкова, М. О. Гетманцев, Н. Ю. Голубєва, К. В. Гусаров, І. В. Жукевич, А. С. Зеленов, О. В. Кондратьєва, В. М. Кравчук, К. О. Кропивна, Г. А. Майданевич, В. М. Притуляк, О. М. Сасевич, І. Г., І. Ю. Татулич, Француз, С. Я. Фурса, О. З. Хотинська-Нор, Є. О. Шиман, С. О. Якимчук та інших дослідників.

Емпіричну основу дисертаційного дослідження склали матеріали судової практики, зокрема, практика Верховного Суду, Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що на основі комплексного дослідження дисертантом сутності судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві обґрунтовано нові теоретичні положення та розроблено пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання порядку здійснення судового контролю за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві.

Наукова новизна результатів дослідження конкретизується у таких науково-теоретичних положеннях висновках та пропозиціях:

Уперше:

аргументовано наявність діалектичного зв'язку між принципами виконавчого провадження та принципами судового контролю за виконанням судових рішень, що пов'язаний з належністю виконавчого провадження та судового контролю за виконанням судових рішень до єдиного юридичного механізму судового захисту права та зумовлює формування єдиної системи принципів, до якої входять спільні принципи, що належать як до виконавчого провадження, так і до судового контролю за виконанням судових рішень, а є спеціальні принципи, властиві лише для судового контролю за виконанням судових рішень, які обумовлюють особливості відповідної процедури;

стверджується про доцільність скасування переліку категорій справ, по яких може бути встановлений судовий контроль у формі зобов'язання боржника надати звіт про виконання судового рішення, оскільки наявність такого переліку обмежує можливості стягувачів за судовими рішеннями, які відсутні у переліку, скористатися цим юридичним засобом, що створює враження, ніби такі судові рішення є менш важливими, натомість закон повинен встановлювати

максимальні гарантії забезпечення примусового виконання кожного судового рішення, що набрало законної сили;

обґрунтовано наявність переваг судового контролю за діяльністю державних та приватних виконавців над адміністративним та громадським контролем, що полягають у наступному: 1) судовий контроль є більш універсальним, адже за його допомогою може бути усунуто практично будь-яке порушення прав та охоронюваних законом інтересів сторін та інших учасників виконавчого провадження, тоді як, наприклад, начальник відділу державної виконавчої служби не розглядає скарги боржників, а тому вони не можуть скористатися цим механізмом захисту своїх прав у виконавчому провадженні; 2) судовий контроль завжди казуальний, тобто він призначений для вирішення конкретної проблеми з виконанням судового рішення, тоді як, наприклад, перевірки органами Міністерства юстиції України проводяться щодо усієї діяльності виконавця загалом; 3) в рамках судового контролю суд може скасувати незаконні рішення державних та приватних виконавців, спрямувавши виконавче провадження у законне русло, тоді як суб'єкти громадського контролю не наділені повноваженнями безпосередньо впливати на хід виконавчого провадження, конкретні рішення, дії чи бездіяльність приватних виконавців; 4) в рамках здійснення судового контролю є можливість вирішення системної проблеми, яка існує в діяльності державних та приватних виконавців, шляхом формулювання Верховним Судом правових позицій щодо порядку застосування норм права у конкретній складній ситуації;

аргументовано, що роз'яснення судового рішення судом, що його ухвалив, є формою здійснення попереднього (превентивного) судового контролю за виконанням судового рішення. Йдеться про контроль судом змісту судового рішення. Надто широке або просто інакше тлумачення змісту рішення виконавцем може завдати шкоди правам та інтересам сторін, оскільки вчинене виконавцем буде фактично суперечити написаному у рішенні. Тому, роз'яснюючи власне рішення, суд попереджає такі можливі порушення прав та охоронюваних законом інтересів сторін виконавчого провадження.

удосконалено:

визначення судового контролю за виконанням судових рішень, під яким слід розуміти систему процесуальних дій суду та учасників судового процесу, спрямованих на забезпечення законності виконавчого провадження, що включає як попередження порушень, так і захист порушених прав та охоронюваних законом інтересів учасників виконавчого провадження з метою забезпечення повного та своєчасного виконання судового рішення.

визначення взаємодії суду та органів і осіб, що здійснюють примусове виконання рішень як системи правових, організаційних та інформаційних зв'язків, спрямованих на забезпечення належного, повного та своєчасного виконання судових рішень, на підставі чого аргументовано, що зміст такої взаємодії між судом та органами і особами, що здійснюють примусове виконання рішень охоплює три важливих аспекти: процесуальний, організаційний (функціональний, управлінський) та контрольний;

наукові положення, що обґрунтовують необхідність зміни порядку накладення судом фінансових стягнень за неналежне виконання встановленого

судом обов'язку подання звіту про виконання судового рішення шляхом надання права суду в цивільному судочинстві зменшувати розмір штрафу за подання звіту або подання неналежного звіту або звільнити від його сплати на підставі доказів, що підтверджують здійснення боржником дій, які спрямовані на виконання судового рішення та які, на переконання суду, на момент розгляду звіту є достатніми і вичерпними за зразком положення частини 5 статті 382-3 КАС України;

наукові положення щодо поділу судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному судочинстві на види. Судовий контроль за виконанням судових рішень пропонується поділити на два види: попередній (превентивний) та наступний (подальший). Попередній (превентивний) судовий контроль спрямований на недопущення порушень прав та інтересів сторін виконавчого провадження, а також сприянню та усуненню перешкод у повному та своєчасному виконанні судового рішення. Може полягати, зокрема, у санкціонуванні судом певних процесуальних дій у виконавчому провадженні. Здійснюється у формі таких процесуальних дій суду як виправлення помилок у виконавчому документі, визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню, відстроченні, розстроченні виконання, зміни способу та порядку виконання тощо. Наступний (подальший) судовий контроль за виконанням судових рішень спрямований на усунення негативних наслідків невиконання, чи несвоєчасного виконання судового рішення боржником, а також порушення прав та охоронюваних законом інтересів сторін виконавчого провадження, заподіяних внаслідок незаконних рішень, дій та бездіяльності державних та приватних виконавців. Здійснюється в порядку розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державних виконавців чи інших посадових осіб органів державної виконавчої служби або приватних виконавців під час виконання судового рішення, а також у формі зобов'язання боржника подати звіт про виконання судового рішення;

дістали подальшого розвитку:

теза про доцільність в кожному конкретному випадку, коли боржником виступає юридична особа, визначатися зі ступенем вини її керівника і закріплення можливості покладення відповідальності безпосередньо на особу, винну у невиконанні або неналежному виконанні судового рішення;

обґрунтування необхідності запровадження електронної системи моніторингу виконання судових рішень для забезпечення своєчасного реагування на затримки або порушення у процесі виконання;

виокремлення наступних напрямів подальшого вдосконалення системи виконання судових рішень під час дії воєнного стану: а) розширення електронних механізмів виконання рішень (повна диджиталізація документообігу, створення єдиної інформаційної бази невиконаних рішень); б) розширення соціальних гарантій виконавців у районах бойових дій; в) післявоєнне відновлення архівів і баз даних виконавчих проваджень; г) формування єдиної електронної системи взаємодії між державними органами, органами місцевого самоврядування, судами, банками та виконавцями для оперативної координації зусиль із належного виконання судових рішень.

система критеріїв розмежування випадків застосування процедури судового контролю за виконанням судових рішень у цивільних справах та позовного провадження. Стверджується, що процедура судового контролю за виконанням судових рішень у цивільних справах застосовується в рамках правовідносин, що виникають між сторонами виконавчого провадження та державним або приватним виконавцем щодо примусового виконання рішення суду. У разі наявності приватно-правового спору, до якого залучена інша особа, що не є стороною виконавчого провадження, навіть якщо він пов'язаний з примусовим виконанням судового рішення, такий спір підлягає вирішенню судом в порядку позовного провадження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації наукові положення та висновки можуть бути застосовані у:

науково-дослідній сфері – для подальшого дослідження теоретичних та практичних аспектів судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному процесі;

практичній діяльності – для вдосконалення практики здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному процесі, про що свідчать Акт про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження Кракан Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» в практичну діяльність Ради приватних виконавців Одеської області від 04.05.2026 та Акт про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження Кракан Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві» від 08.05.2026, виданий Асоціацією приватних виконавців України;

правотворчій сфері – у процесі розробки пропозицій до вдосконалення правового регулювання процедури здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у цивільному процесі;

навчальному процесі – при підготовці підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, лекційних та практичних курсів та безпосередньому викладанні навчальних дисциплін «Цивільний процес» та «Виконавче провадження».

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження обговорено на кафедрі цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія». Основні положення та висновки дисертації оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Новели цивільного процесуального законодавства: цивільна юрисдикція, процесуальні строки» (м. Одеса, 08 квітня 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції та перспективи розвитку науки, освіти і суспільства» (м. Кременчук, 12 листопада 2025 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, фінанси, управління та право в умовах нестабільності та глобальних викликів XXI століття» (м. Хмельницький, 11 грудня 2025 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертації знайшли відображення у 7 наукових працях, з них: 4 – статті в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 3 – тези доповідей в збірниках матеріалів наукових конференцій.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Наукові праці в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кракан Р. О. Принципи, що забезпечують ефективність судового контролю. Актуальні питання у сучасній науці. 2026. № 4 (46). С. 2014-2026. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-4\(46\)-2014-2026](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-4(46)-2014-2026).

2. Кракан Р. О. Поняття судового контролю. Південноукраїнський правничий часопис. 2025. № 3. С. 110-114. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2025.3.18>.

3. Кракан Р. О. Повноваження суду щодо контролю за діяльністю виконавців. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 5: частина 1. С. 215-219. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.1.37>.

4. Кракан Р. О., Мельниченко А. В., Лукасевич Г. О. Примусове виконання рішень немайнового характеру: роль судового контролю та приватних виконавців. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 10. С.115-118. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-10/26>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Кракан Р. О. Особливості виконання рішень суду за результатами здійснення судового контролю за діяльністю виконавця. Новели цивільного процесуального законодавства: цивільна юрисдикція, процесуальні строки : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 08 квітня 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої ; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2024. С.96-99. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f4054e63-c971-46b0-ac67->

2. Кракан Р. О. Взаємодія суду та органів примусового виконання рішень: проблеми узгодженості. Сучасні тенденції та перспективи розвитку науки, освіти і суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Кременчук, 12 листопада 2025 р.). Кременчук: ЦФЕНД, 2025. С.28-31. URL: <https://www.economics.in.ua/2025/11/12.html>.

3. Кракан Р. О. Проблеми реалізації положень щодо звітів про виконання судового рішення в цивільному судочинстві. Економіка, фінанси, управління та право в умовах нестабільності та глобальних викликів ХХІ століття: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 11 грудня 2025 р.). Хмельницький: ЦФЕНД, 2025. С. 57-60. URL: <https://www.economics.in.ua/2025/12/11.html>.

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійно виконаною оригінальною роботою, наповненою авторськими науковими положеннями, висновками, рекомендаціями та пропозиціями. Наукові результати, висвітлені у публікації, підготовленій у співавторстві, містить особистий внесок автора та

отримані ним особисто на основі аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових та нормативно-правових джерел, судової практики.

Під час роботи на науковою статтею на тему: «Примусове виконання рішень немайнового характеру: роль судового контролю та приватних виконавців», підготовленої у співавторстві з А. В. Мельниченко та Г. О. Лукасевич, особистим внеском дисертанта стало дослідження проблематики судового контролю за примусовим виконанням рішень немайнового характеру.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Загальний висновок. Враховуючи викладене, вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Кракана Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві» відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31 травня 2019 р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 14 осіб подали голоси «за». Ніхто із учасників фахового семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Кракана Р.О. до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Кракана Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», представленій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Кракана Руслана Олеговича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31 травня 2019 р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Кракана Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді Національного університету «Одеська юридична академія» персональний склад разової спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення публічного захисту дисертації Кракана Руслана Олеговича на тему «Судовий контроль за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві», зокрема:

1. **Голова ради ГОЛУБЄВА Неллі Юріївна** – д.ю.н., професор, завідувачка кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензенти:

2. **ВОЛКОВА Наталя Василівна** – д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

3. **БУТ Ілля Олександрович** – к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

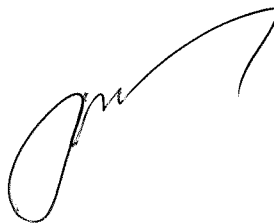
Офіційні опоненти:

4. **ФУРСА Світлана Ярославівна** – д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та приватного права Київського університету права Національної академії наук України;

5. **ТАТУЛИЧ Ірина Юріївна** – к.ю.н., доцент, доцент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

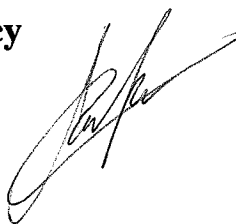
Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук (докторів філософії в галузі «Право») за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14; проти – немає; утримались – немає.

**Головуюча на засіданні,
д.ю.н., професор,
завідувачка кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Неллі ГОЛУБЄВА

**Секретар на засіданні,
лаборантка кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Олександра РАБОЧА